

VOETAFDRIJK

de comeback van de bever

TEKST: LOUIS DE GEEST / BENOIT MANET

DAT WALLONIË EEN RIJKE NATUUR HEEFT, VORMT EEN DEEL VAN DE AANTREKKINGSKRACHT VAN HET ROTSKLIMMEN. DIE NATUUR WERD TEGEN WIL EN DANK NOG EEN STUK RIJKER IN 1999, TOEN ENKELE NATUURACTIVISTEN DE BEVER HERINTRODUCEERDEN AAN DE WAALSE STROMEN. "DE MANIER WAAROP WAS DUBIEUS, MAAR HET WAS WEL EEN SUCCES: DE BEVER DOET HET HIER GOED."

Aldus spreekt Benoit Manet, medewerker van het Waalse natuurstudie-instituut DEMNA. Hij heeft vanuit zijn functie de evolutie van de soort in ons land nauwlettend kunnen volgen. "De bever heeft sindsdien een grote plaats ingenomen in mijn werkschema. Vandaag kunnen we spreken van een geslaagde introductie van de soort. De beverpopulatie wordt steeds groter en heeft zich verspreid over het hele land. Dat bemoeilijkt natuurlijk het toezicht, aangezien ze zo'n beetje overal zitten."

KBF: Is het vandaag de dag gemakkelijk om in België een bever te spotten?

Benoit: "Als je de juiste voorzorgen neemt: zeker. Het is een dier dat zich gemakkelijk laat zien. Momenteel, hartje winter, is natuurlijk geen ideale periode daarvoor. Omdat hij nu pas naar buiten komt als de nacht valt en je dus veel maanlicht of een infraroodcamera zal nodig hebben om hem te kunnen bekijken. In de winter kan je wel heel goed zijn bouwwerken en de resultaten van zijn activiteiten gaan aanschouwen."

"Het dier zelf is relatief eenvoudig te zien in de zomer. Temeer daar het erg dicht bij steden en dorpen vertoeft en dus gewoon is aan de aanwezigheid van de mens. Niet ver van Luik zijn er bijvoorbeeld verschillende sites waar je hem 's avonds kan bezig zien. Door zijn nieuwsgierigheid zal hij bij bezoek zijn burcht zeer zichtbaar verlaten om te kijken of er geen gevaar is. Dan valt hij goed te observeren."

KBF: Hoe is de bever destijds eigenlijk opnieuw in ons land terecht gekomen?

Benoit: "Dat idee kwam van een kleine groep activisten die de toestemming van de autoriteiten niet hebben afgewacht en tussen 1998 en 2000 bevers zijn beginnen loslaten aan onze stromen. We zijn dit project dus noodgedwongen moeten beginnen opvolgen. Maar de soort doet het hier goed. Dat deed ze hier zo'n honderdvijftig jaar geleden ook, maar in de tussentijd was het landschap hier sterk veranderd. Voornamelijk door het feit dat er nu, zeker in de valleien, veel meer natuur is volgebouwd. Het dier heeft hier dus wel weer zijn plek, maar die is veel kleiner dan vroeger. Tot op een bepaald punt is zijn aanwezigheid haalbaar, maar hoe meer plaats hij nodig heeft, hoe sneller hij geconfronteerd wordt met de menselijke beschaving."

KBF: Het is ook niet de enige uit onze streken verdwenen soort die nu opnieuw zijn opwachting lijkt te maken.

Benoit: "Nee. Ook de grote roofdieren staan mogelijks op het punt terug op te duiken. Dat geldt vooral voor de wolf, die amper een paar honderd kilometer van ons land actief aanwezig is. De kans dat hij de grens oversteekt is reëel. Er zijn al waarnemingen gebeurd in Wallonië, maar die zijn niet honderd procent sluitend. Hetzelfde geldt voor de lynx."

"Vanuit een ideaalbeeld zijn die herintroducties interessant, maar we worden waarschijnlijk snel met problemen geconfronteerd. De terugkeer van de wolf kan bijvoorbeeld leiden tot verliezen in de schapenkuddes. Het zal bij bepaalde mensen snel de drang oproepen zich van die dieren te ontdoen. Daarom moeten we proberen het juiste compromis te vinden, waarbij de dieren kunnen worden aanvaard zonder dat ze voor te veel moeilijkheden zorgen."

KBF: Ook het samenleven tussen mens en bever lijkt niet altijd gemakkelijk.

Benoit: "Nee. De bever heeft een sympathiek imago, maar voor de personen die op hun eigendom met zijn activiteiten geconfronteerd worden, moeten we toch steeds ons best doen om de problemen te beperken. Ook voor vissers vormt hij een probleem. En zelfs voor wie zich bezighoudt met hydro-elektriciteit. Groene energie is erg in de mode, maar soms gaat de bever met zijn constructies de stroom van het water vertragen, wat daar dan weer in slechte aarde valt."

"Velen zien alleen de negatieve aspecten van zijn aanwezigheid. Dat hij bomen omver knaagt, land onder water zet,... Maar die zaken hebben voor ons ook een positieve kant. Enerzijds beconcurrert hij op die manier een aantal kwetsbare soorten, anderzijds brengt hij op die manier een hele reeks nieuwe dieren en plantensoorten met zich mee. Dat doet hij bijvoorbeeld door op bepaalde plaatsen het waterniveau te verhogen, waardoor er verschillen in dieptes ontstaan, wat bepaalde plantensoorten de kans geeft om te groeien. Of door bomen te kappen, waardoor er meer licht is voor andere planten. Daar volgt meestal een snelle respons op van bepaalde insectensoorten, amfibieën, libellen, vogels,..."

KBF: Waarom is de bever eigenlijk ooit uit ons land verdwenen?

Benoit: "Dat had verschillende oorzaken. In de geneeskunde was hij bijvoorbeeld interessant om zijn klieren, maar eigenlijk vooral om zijn vacht. Die was erg gewild in en rondom Parijs, waar het in de mode was om bevermutsen te dragen. De vraag was zo groot dat men op een bepaald moment zelfs tot in Rusland en Amerika trok om beverpelzen te vinden. Zo'n vacht werd op die manier erg veel waard, wat de commerciële uitbuiting van de dieren sterk in de hand heeft gewerkt."

"Daarnaast was het dier ook niet erg populair omdat hij land onder water zette. Lange tijd heeft de mens namelijk heel erg zijn best gedaan om 'terrein te winnen' op de natuur door gronden die onder water stonden, droog te zetten. Het is pas recentelijk dat we dergelijke terreinen beschermen, omdat ze interessant zijn vanuit biologisch standpunt."

KBF: Veel natuurliefhebbers dromen van een wereld waar de mens in harmonie leeft met de natuur. In de realiteit is dat soms erg moeilijk.

Benoit: "Op zich zijn noch de bever, de wolf of de lynx gevaarlijk voor de mens. Het verhaal van de 'grote boze wolf' zit in onze collectieve verbeelding, maar klopt niet met de realiteit. De wolf valt niet zomaar mensen aan, daar moet hij echt al een heel goede reden voor hebben. En de lynx is zodanig discreet dat men in het algemeen zelfs niet beseft dat hij in een streek aanwezig is. Wat de bever betreft, die moet echt al gewond of in een hoek gedrongen zijn om tekenen van agressiviteit te tonen. Anders zal hij altijd vluchten richting water."

KBF: Komen jullie soms met hem in contact?

Benoit: "Soms moeten we verloren gelopen bevers gaan redden en terugbrengen naar het water. Jonge bevers verlaten op een bepaald moment hun ouders om op te zoek gaan naar een plek waar ze hun eigen 'beverparadijs' kunnen opbouwen. Tijdens die fase zijn er altijd die de loop van het water verlaten en een beetje verloren lopen."

"Zo'n dier wil eigenlijk alleen maar terug bij het water raken. Om hem te vangen is er eigenlijk een vrij simpele methode: je benadert hem rustig met een vuilnisbak. De bever zal die aanzien voor een ideaal schuiloord en erin springen. Een donkere plek staat op zo'n moment namelijk gelijk aan een plek waar hij zich kan verbergen. Je moet hem dan enkel nog naar de loop van het water brengen en terug los laten."

"Op onze reddingsacties komen we ze soms wel tegen op vreemde plaatsen. Zo hebben we er eens één gevonden die zich had geïnstalleerd in iemands garage. En een andere werd teruggevonden in de zandbak van een gezin. Het water was tot vlak bij de zandbak gekomen en daardoor had hij zich vergist: hij was zich beginnen wassen midden in de zandbak van de kinderen."

KBF: De bever is natuurlijk nog maar recent terug in onze contreien. Zal de soort zich meltertijd beter aanpassen aan het samenleven met de mens?

Benoit: "Dit soort dier vindt sowieso niet gemakkelijk een plaats in een natuur als de onze die danig geregeld en gecontroleerd is. Veel Belgische bossen zijn bijvoorbeeld aangeplant: volledig door de mens geconstrueerd. We onderhouden ook zeer doelgericht bepaalde ecosystemen. Maar de bever gaat daar in zekere zin tegen in: hij bepaalt zijn eigen doelen, knaagt bomen omver, construeert dammen,... En die doelen overlappen niet altijd met die van ons."

"Echt 'samenleven' zal het dus niet worden. Maar soms maakt hij nu zelfs al gebruik van situaties die wij gecreëerd hebben. Vlakbij autosnelwegen zijn er bijvoorbeeld grote bekkens om het water in op te vangen tijdens stormweer. Daar hebben we al bevers in teruggevonden. Problematischer wordt het natuurlijk als we hem bijvoorbeeld, zoals ook reeds gebeurd is, terugvinden in een waterzuiveringstation. Maar in het algemeen is het een dier dat zich gemakkelijk aanpast aan de omstandigheden. Zelfs aan een artificiële omgeving als de onze."

foto: Erik Vandormael

